

Žodis mokytojui

Menų (dailės, muzikos, šokio, teatro) pažinimo dalykas – tai mokomoji programa, skirta didinti mokymosi krypties pasirinkimo, diferencijavimo ir individualizavimo galimybes 11 – 12 klasių mokiniams. Menų pažinimo dalykas skiriasi nuo ankstesnių ir/ar žemesnėse klasėse privalomų meninio ugdymo dalykų savarankiška ir išplėtotą *meno pažinimo, analizės ir vertinimo* sistema. Naujasis dalykas sukurtas kreipiant dėmesį į tuos mokinius, kurie nėra linkę į aktyvią meninę raišką, o siekia stebėti, pažinti ir analizuoti meno reiškinius – nori žinoti jų atsiradimo ir funkcionavimo kultūrinėje ir kasdienėje aplinkoje istoriją, suvokti jų išskirtinumą ir poveikį žmogaus gyvenimui, išsiugdyti meno reiškinių ir kūrinių analizavimo bei vertinimo gebėjimų.

Menų pažinimas – tai ypatingas dalykas. Jo dėstymas priklauso nuo mokytojo kompetencijos, atvirumo ir lojalumo skirtingiems meno reiškiniams. Vienas iš dalyko tikslų – skatinti atvirumą ir toleranciją skirtingoms meninės raiškos ir meno formoms, o tai aktualu ne tik mokiniams, bet ir mokytojams. Mokytojo žinios, pasaulėvoka ir estetiškė kompetencija gali suteikti mokiniui gerokai daugiau meninės nuovokos, nei tikslūs metodiniai reikalavimai ar apibrėžimai.

Metodinėse Menų pažinimo dalyko rekomendacijose akcentuojamas ne tik kryptingas ir tikslingas žinių perteikimo, mokinių gebėjimų formavimo bagažas. Jose paliekama erdvės mokytojo kūrybiškumui ir laisvei, rengiantis kiekvienos temos dėstymui, medžiagos išskleidimui ar parenkant konkrečius, gyvenimiškus pavyzdžius. Šiuo aspektu mokytojas tampa svarbiausiu asmeniu, kuris veda mokinį į sudėtingą ir kartais prieštarigus vertinimus iššaukiantį meno pasaulį.

Menų pažinimo dalyko metodinės rekomendacijos yra suskirstytos į atskiras, tačiau tarp savęs susijusias *dailės, muzikos, šokios ir teatro* programų dalis. Šie moduliai, sukurti atsižvelgiant į kiekvienos meno šakos specifiką, praktines jos pažinimo galimybes, sudaro bendrą mokymo ir mokymosi sistemą. Dėl to mokytojui pateikiama išsami pagalbinių medžiaga. Vis dėlto žinant tiesioginio meno kūrinio ir jo suvokėjo susitikimo vertę, tiek mokytojui, tiek mokiniams rekomenduojama neapsiriboti pamokų metu įgyta patirtimi – ji tėra pirmas žingsnis suvokiant ir vertinant meno pasaulį, o ugdyti ir plėsti ją savarankiškai, paversti kasdiene būtinybe.

Rengėjos

Rita Mikučionytė, Nora Petročenko, Ieva Norkūnienė, dr. Rasa Vasinauskaitė

I. Bendrosios nuostatos

1. Rekomendacijų paskirtis

1.1. Menų pažinimo programos rekomendacijos (toliau – Rekomendacijos) sukurtos siekiant ugdymo kokybės, plėtojant meninio ugdymo krypties pasirinkimo galimybes ir gilinant mokymosi diferencijavimą bei individualizavimą, kuris reikalingas mokinio visaverčiam gyvenimui, tolesnei jo studijų, profesinei ir visuomeninei veiklai.

1.2. Rekomendacijų pobūdis grindžiamas meninės praktikos ir jos funkcionavimo sociokultūrinėje aplinkoje *pažinimo, suvokimo bei vertinimo* kryptimis, atsietomis nuo aktyvios mokinio raiškos. Jos pasirinktos kaip *istorinio, teorinio ir kritinio meno pažinimo* pagrindas.

1.3. Rekomendacijos skirtos keturiems skirtingų meno šakų – *dailės, muzikos, šokio, teatro* – pažinimo moduliams. Jie sudaryti atsižvelgiant į pasikeitusią meno situaciją visuomenėje, sustiprėjusią komunikacinę meno funkciją, meno formų įvairovę ir jų raidos bei sklaidos šiuolaikiniame pasaulyje dinamiką.

1.4. Ypatingas dėmesys Rekomendacijose skiriamas meninės kūrybos ir meno reikšmės visuomeniniame gyvenime problematikai, sociokultūriniam meno kontekstui. Šiuolaikinė meninė ir kultūrinė aplinka reikalauja atvirumo naujoms estetinėms patirtims, gilesnių istorinių bei teorinių žinių, mąstymo ir analitinių gebėjimų. – t.y. aktyvaus dalyvavimo ne tik priimant, bet ir suvokiant bei interpretuojant meninę tikrovę.

II. Rekomendacijų tikslas, uždaviniai ir struktūra

2. Rekomendacijų **tikslas** – numatyti Menų pažinimo programos įgyvendinimo gaires ir parengti siūlymus ugdymo procesui organizuoti.

3. Uždaviniai:

- išnagrinėti turinio problemų ratą (estetinis-emocinis meno poveikis, meno statusas visuomenėje, menininko vaidmens raida, etnokultūrinis meno aspektas, menas ir šiuolaikinių technologijų sąveika) modulių pamokų cikluose ir parengti jų sklaidos kryptis,
- sudaryti dailės, muzikos, šokio, teatro modulių pusmečio pamokų planus ciklais ir parengti veiklos kiekvienoje pamokoje apmatus,
- numatyti papildomos informacijos mokytojui ir mokiniui linkmes pamokų cikluose,
- išskirti bendruosius tiriamojo darbo, renginio recenzijos, kūrinio analizės rašymo reikalavimus ir pateikti atsiskaitymo pavyzdžių,

- apibūdinti modulių pasiekimų vertinimo principus ir pristatyti į(si)vertinimo formas.

4. Rekomendacijų struktūra

4.1. Rekomendacijos susideda iš keturių modulių, skirtų atskiroms meno šakoms – dailei, muzikai, šokiui ir teatrui – pažinti. Modulių eiliškumą apsprendžia meno šakos pažinimo specifika: nuo ankstesnėse klasėse labiau pažintų, aiškesnės struktūros dailės ir muzikos kūrinių prie mažiau žinomų, kompleksinių daugiaplanių šokio ir teatro pastatymų. Kadangi teatras – sinkretinė meno rūšis, svarbu, kad mokiniai per Teatro pažinimo pamokas mokėtų taikyti ankstesnėse Menų pažinimo programos dalykų (dailės, muzikos, šokio) pamokose įgytas žinias ir gebėjimus.

4.2. Kiekvienam moduliui skiriamos pusmečio pamokos sudaro dviejų metų Menų pažinimo pasirenkamojo dalyko kursą. Esant būtinybei, visa Menų pažinimo programa gali būti įsisavinta ir per metus, t. y. 11-oje klasėje, didinant savaitinių pamokų skaičių ir/ar mokantis dviejų modulių paraleliai.

4.3. Mokinys, baigęs metų kursą ir nusprendęs atsisakyti Menų pažinimo programos, antrais metais gali rinktis kitą iš menų bloko pasirenkamųjų programų.

III. Rekomendacijų įgyvendinimas: organizaciniai ypatumai, modulių integravimo galimybės ir mokinių pasiekimų vertinimas

5. Organizaciniai ypatumai

5.1. Kiekvieno dalyko pamokoms numatomos 2 (išplėstiniame kurse – 3) paeilui sekančios pamokos per savaitę. Turinio ciklą temoms atskleisti yra būtina 90 min (išplėstiniame kurse – 135 min) trukmė, kuri optimaliausiai leidžia konkrečią meninę problemą nagrinėti istoriniu, teoriniu ir kritiniu aspektais, taip pat organizuoti betarpiškus ar virtualius susitikimus su menininkais, skirti laiko meno kūrinių analizavimui, renginių recenzavimui.

5.2. Kiekvienai atskiro modulio ciklo temai skiriama po 2–4 jungtines pamokas mokytojo nuožiūra, numatant lankytų parodų, koncertų, pastatymų, spektaklių aptarimus ir diskusijas. Pamokų metu analizuojamos temos turėtų padėti mokiniams atlikti praktines užduotis.

5.3. Menų dalykui mokiniai galėtų turėti atskirą aplanką, kuriame kauptų informaciją apie sudominusį meno kūrėją ar reiškinių, bet ir vestų savo estetinių patirčių ir įspūdžių dienoraštį. Čia gimusios spontaniškos mintys, palyginimai ar asociacijos galėtų pasitarnauti rašant recenziją, atliekant praktinį tiriamąjį darbą, diskutuojant pamokų metu.

5.4. Skatinant mokinius įsitraukti į viešąją meno sklaidos ir recepcijos erdvę, jiems rekomenduojama dalyvauti mokyklos, miesto ar šalies menotyrinės veiklos sklaidoje.

5.5. Recenzijos ar praktiniai tiriamieji darbai analizuojami viešai, diskusijos forma. Svarbu, kad mokiniai ne kartotų pamokose įgytą informaciją, bet ja naudotųsi, žinias taikydami konkrečioms meno kūrinų ar reiškinių pavyzdžiams.

5.6. Modulo pradžioje suformuluojama praktinės (recenzija) ir galutinio tiriamojo darbo užduotys, nurodomi jų įvykdymo terminai ir forma. Pamokų metu analizuojamos temos turėtų būti tiesiogiai susijusios su praktinių užduočių reikalavimais.

6. Modulių integravimo galimybės

6.1. Dailės, muzikos, šokio ir teatro moduliai remiasi bendrosiomis Menų pažinimo programos nuostatomis, vieninga mokinių pasiekimų ir vertinimo sistema.

6.2. Visų modulių turinio apimtis grindžiama penkiomis aktualiomis probleminėmis sritimis (estetinis-emocinis meno poveikis, meno statusas visuomenėje, menininko vaidmens raida, etnokultūrinis meno aspektas, menas ir šiuolaikinių technologijų sąveika). Jos apima meno istorijos, teorijos ir kritikos sandus.

6.3. Bendrieji dailės, muzikos, šokio ir teatro tiriamojo darbo reikalavimai yra orientuoti į: 1) aktualios meninės problemos formulavimą, derinant programos nuostatas ir mokinių poreikius, 2) tyrimo tikslo ir uždavinių numatymą, 3) informacijos atranką ir sisteminimą, 4) stebėjimo, faktų analizės ir apklausos metodų derinimą, 5) viešą tiriamojo darbo pristatymą.

6.4. Parodos, koncerto, šokio pastatymo ir spektaklio recenzijoms, kūrinio analizei rašyti kiekvieno modulo rekomendacijose pateikiami klausimynai ir rašto darbo struktūra, kuriuos lemia konkrečios meno šakos specifika.

6.5. Dalykų pamokų planai, numatant laukus mokytojo užrašams, parengti laikantis vieningos schemos: 1) pamokos tema, 2) uždaviniai, 3) numatomi rezultatai, 4) reikalingos priemonės ir pasiruošimas pamokai, 5) pamokos eiga (siūloma veikla, idėjos), 6) raktiniai žodžiai paieškai internete, 7) žodynėlis, 8) papildoma literatūra ir informacijos šaltiniai.

6.6. Menų dalyko pamokų turinys ir rekomenduojama veikla derinami prie pamokų trukmės. Mokytojui siūloma rinktis pasakojimo, diskusijos, forumo, testo, aprašo (pvz., „minčių lietus“) metodus, kurie skatintų aktyvų ir kūrybišką mokinių dalyvavimą pamokoje, motyvuotų jų estetinius pasirinkimus, gilintų meninę patirtį.

7. Mokinių pasiekimų vertinimas

7.1. Kiekvienas baigtas modulis vertinamas pažymiu dešimties balų skalėje. Galutinis pažymys – tai visų 4 modulių įverčių vidurkis.

7.2. Atskiro modulo pasiekimai įvertinami kaupiamuoju balu pagal: 1) aktyvų ir kūrybingą mokinių dalyvavimą pamokose ir atliekant praktinius uždavinius – 30%; 2) gebėjimą pritaikyti

įgytas žinias analizuojant meno kūrinius – 30%; 3) savarankiškai ir kūrybingai atliktą praktinį-tiriamąjį darbą – 40%.

7.3. Modulio viduje mokinių pasiekimų vertinimas susideda iš mokytojo įvertinimo ir mokinių įsivertinimo, pavyzdžiui, recenzijos ar tiriamojo darbo vertinimą pateikia ir mokytojas, ir klasės draugai.

7.4. Modulio pabaigoje mokytojas parengia istorinių ir teorinių žinių įsisavinimo testą. Testo atsakymus verta aptarti viešai, kad mokinys, išklauses ir draugų komentarus, galėtų įsivertinti pats.

7.5. Menų dalyko vertinimo kriterijai grindžiami *Mokinių pasiekimų lentelės* principais. Galutinis dalyko pažymys išvedamas susumavus mokinių pasiekimus įsisavinant ciklo temas ir atliekant praktines užduotis.

Vertinimas	Vertinimo pagrindimas
Aukštesnysis lygis	<i>Puikiai ir labai gerai.</i> Įvykdytas pasiekimų lentelėje pateiktų reikalavimų maksimumas. Mokinys puikiai išmano tradicinius ir netradicinius meno reiškinius; gali atskirti ir apibūdinti meno raidos istorinius periodus; žino svarbiausius lietuvių bei užsienio dailės, muzikos, šokio ir teatro menininkus. Savarankiškai analizuoja ir interpretuoja meno kūrinį: gali apibūdinti jo žanrą, stilių, atlikimo ypatumus; geba susieti formalius kūrinio bruožus su estetinė ir menine jo visuma, turiniu ir forma, istoriniu ir kultūriniu kontekstu. Įvertina kūrinį kaip sociokultūrinės aplinkos fenomeną, individualiai ir motyvuotai pagrindžia savo vertinimus. Savarankiškas praktinis darbas pasižymi kūrybingumu, istorinių ir teorinių žinių taikymu, asmeninių įžvalgų bei patyrimų refleksija, motyvuota analize ir kritika. Laisvai vartoja meno sąvokas bei terminus.
Pagrindinis lygis	<i>Gerai ir vidutiniškai.</i> Įvykdyti pasiekimų lentelėje pateikti reikalavimai. Mokinys išmano tradicinius ir netradicinius meno reiškinius; atskiria meno raidos istorinius periodus, gali įvardyti svarbiausius lietuvių bei užsienio dailės, muzikos, šokio ir teatro menininkus. Gali analizuoti ir interpretuoti meno kūrinį: gali nurodyti jo žanrą, stilių, ypatumus, sugeba susieti juos su menine visuma ir sociokultūrine aplinka. Geba motyvuoti meno kūrinio ar reiškinio poveikį ir vertinimą, pasirinkti vertinimo kriterijus. Savarankiškas praktinis darbas pasižymi kūrybingumu, asmeninių įžvalgų bei patyrimų refleksija, motyvuota analize. Vartoja meno sąvokas bei terminus.
Patenkinamas	<i>Patenkinamai ir silpnai.</i> Įvykdyti pasiekimų lentelėje pateikti reikalavimai.

lygis	Mokinys atpažįsta tradicinius ir netradicinius meno reiškinius; orientuojasi istorinėje periodizacijoje. Žino svarbiausius lietuvių ir užsienio dailės, muzikos, šokio, teatro menininkus. Su mokytojo pagalba analizuoja meno kūrinį, nusako jo formą ir turinį. Geba įvardyti meno kūrinio sociokultūrinį kontekstą. Savarankiškas praktinis darbas pasižymi individualių patyrimų refleksija. Žino meno sąvokas bei terminus.
--------------	--